

Stalaktit u obliku srca u Kotluši

jeg novoistraženog dijela koji se približava Kozjaku, tj. cesti Vrlika - Knin. Istraživanjem dvaju upitnika na nacrtu spojili su ih u jedan zgodni bypass. Maka i Davor su u potrazi za Dedinim kanalom upali u još jedan neistraženi kanal, odlučili ga malo pregledati pa se tamo zadržali satima.

Nažalost, počela je sezona kiša. Kotluša je postala izvor i zatvorila pristup speleolozima ka-

nalima ispunjenim vodom. Tu su završila naša istraživanja, opet s podosta posla ostavljenog za naredne dane. U ova četiri dana topografski je snimljeno 857 metara novoistraženih kanala, čime nova dužina poznatih kanala Kotluše iznosi 3258 metara.

Nekoliko tjedana poslije u špilju se vratio Vjetar s Antulom i nacrtao još jedan bypass koji smo ostavili u završnom dijelu novoga kanala. Našao je još jedan »upitnik« i nacrtao stotinjak metara kanala, ukupno novih 160 metara. Nakon ovoljetnih istraživanja, Kotluša je na topografskom nacrtu dobila novih 1017 metara i time se popela na tron najduže poznate špilje Dalmacije i osme u Hrvatskoj. Vrlo nam je draga činjenica da nam je ostalo još puno posla za buduća vremena kad se voda u špilji spusti i oslobodi put speleolozima.

Posljednjega dana istraživanja Glavaš je pronašao zanimljiv nalaz, veliki zub nekog biljojeda. Nakon preliminarnе determinacije paleontologa Kazimira Miculinića doznajemo da je pripadao pragovedu ili stepskom bizonu, pa špilja Kotluša, uz svoje dimenzijsko, arheološko i biospeleološko, dobiva i paleontološko značenje.

Sudionici istraživanja bili su: Slaven, Tihana i mali Toma Vuk Boban (SO Velebit), Goran Rnjak - Vjetar (SO Sv. Mihovil), Ivan Glavaš (SU Spelunka), Davor Šuperina (SD Čičarija), Martina Borovec - Maka (SO Željezničar), Dalibor - Dado i mali Karlo Reš (SU Estavela).

Cetina camp or Caving with babies at Kotluša

From August 24th to 29th, 2010 a mixed crew from SO HPD „Željezničar“, SU „Estavela“ and SO PDS „Velebit“ helped by members from SO PD „Mihovil“, SD „Spelunca“ and SD „Čičarija“ was exploring the cave Kotluša at the source of the river Cetina. In only 4 days, after which the rain raised the level of groundwaters so the exploration was no longer possible, 857 m of the new cave channels were explored and topographically surveyed, and further 160 m were done a couple of weeks later, 1017 m in all. The cave Kotluša now has 3418 m of surveyed channels and there is still more work. A big tooth of the aurochs was found in the cave which also makes it paleontologically interesting.

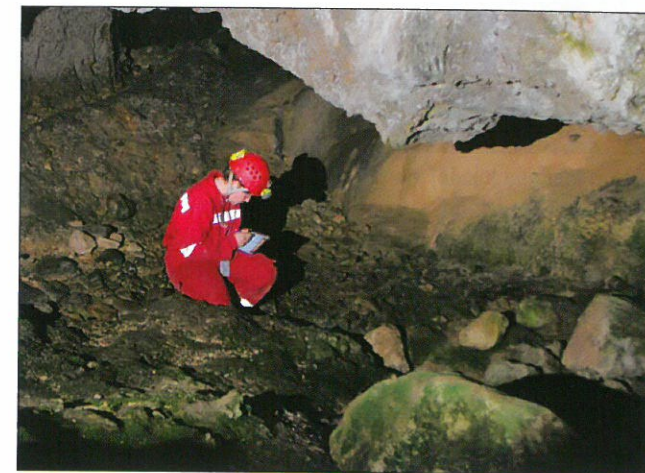
The curiosity of this exploration is that the families Reš and Boban stayed in the camp with little children (babies) which were by turns taken care of by their mothers and fathers. While ones were caving, the others were occupied with babies.

Kojna špilja i Jama na Kužnoj glavici

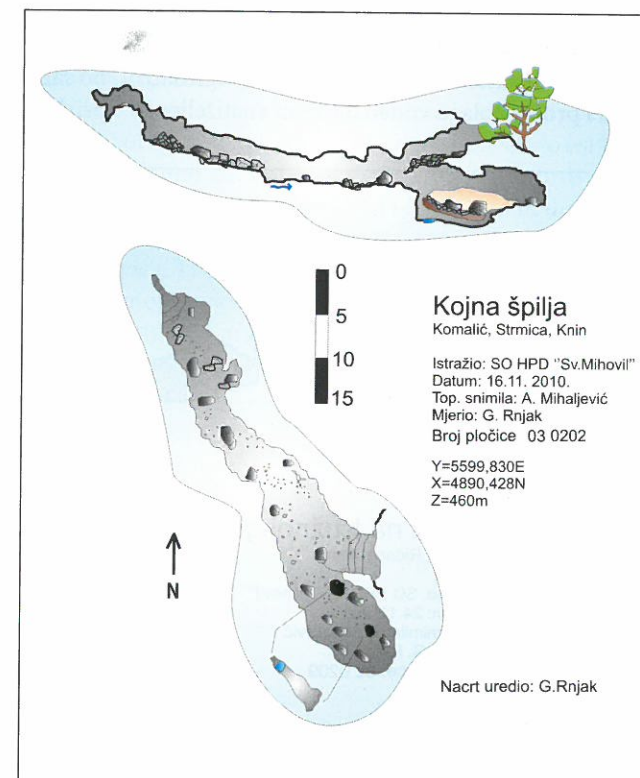
Goran Rnjak (SO Sv. Mihovil)

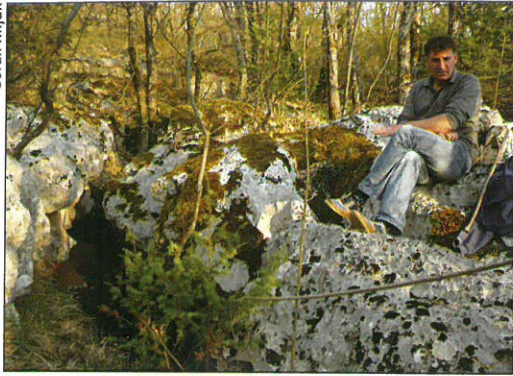
Obećao sam sebi da neću sam ulaziti u špilje i jame te ih istraživati i crtati makar to bili i manje značajni objekti. Razlog tomu je što ih na taj način samo ja vidim, ali ne uživam jednako u njihovoj ljepoti pa ni u samom istraživanju. Zadovoljstvo želim podijeliti još s nekim. U ovome svom monologu nisam razmišljao o onom *minimalnom broju speleologa* koji treba biti uključen u akciju iz sigurnosnih razloga. Ipak, ostavio sam si malo zadovoljstvo: smijem sam bauljati okolo u potrazi za novim ulazima, a da ne govorim o raspitivanju o postojanju nekih te nagovaranju nekog mještanina da me odvede i pokaže točan položaj špilje ili jame. Tako se tijekom godina prikupilo speleoloških objekata za koje sam znao, ali nikada nisu došli na red za istraživanje. Povremeno bi neki od njih bio riješen *po putu*, ali prava prilika za istraživanje više njih uvijek su bili ispiti za *Speleologa*. Ekipi nedostaju nacrti, a i ideja o tome što uopće crtati. Antula se ozbiljno priprema za polaganje, nedostaje joj nekoliko nacrti i... tu smo. Kako priča ne bi bila: »Mi došli, ušli u bužu, nacrtali je i izašli«, evo par slova...

Kojna špilja nalazi se u selu Strmici, dvadesetak kilometara od Knina prema bosanskoj granici, u predjelu Komalića, na padinama planine Orlovice. Ulaz je neposredno iznad kuća, a kako u špilji ima mali potocić, ljudi su čak postavili crijeva te se koriste vodom iz špilje. Morfološki gledano, radi se o jednostavnom speleološkom objektu, bez puno speleotema. Ulaz je špiljski, dimenzija

Kojna špilja

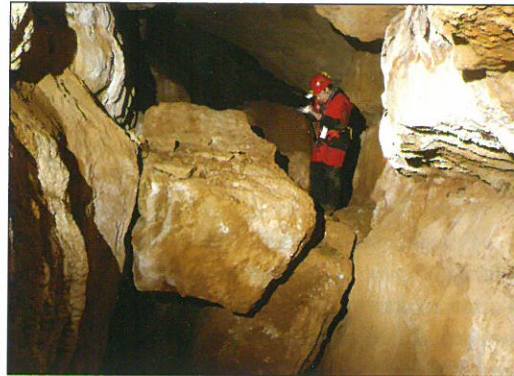

Ulaz u Jamu na Kužnoj glavici

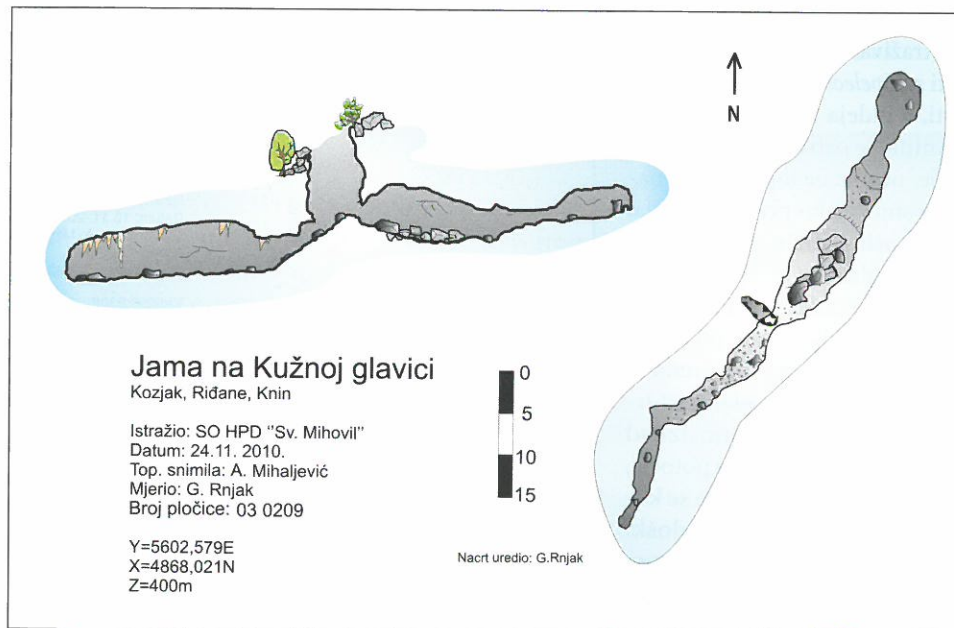
3 × 5 m, s malim nadslojem tla iznad špiljskog prostora. Ukupna je duljina špilje 60, dubina 8, a vertikalna razlika 12 m. Perspektiva za daljnje napredovanje ne postoji.

Prvu priču o špilji ispričao mi je čovjek poznat po tome kako zna preuveličavati stvari, pa se u svojoj priči s vremenom zanese i počne otvoreno lagati. Tako je i ova špilja, kao i mnoge druge, skrivala velika bogatstva, kovčege s dragocjenostima koje je u njoj skrivao neki hajduk. Naravno, špiljski kanali su iz Strmice vodili u Plavno, selo koje se nalazi nekoliko kilometara s druge strane Orlovice. Ipak, htio sam pogledati špilju i pronaći blago vođen dječjom znatizeljom

Jama na Kužnoj glavici

i maštom. Nisam znao što je to speleologija, sve se događalo dosta prije SO-a Mosor, ali bio sam dovoljno mlad da povjerujem u njegove bajke. Sa strahom sam ušao u mrak, razgledao naokolo u potrazi za blagom, osvrtao se kako bih bio siguran da hajdukov duh neće od nekud iskočiti i razmišljao kako ću se vratiti iz Plavna. Uskoro sam ugledao uzak, blatani dio, zadovoljan zaključio da nema blaga i požurio van, presretan što sam na suncu, u sigurnom i poznatom okruženju. Godine su protekle prije nego sam ponovno odlučio potražiti Kojnu špilju. Okvirno sam se sjećao položaja, ali nam ipak u pomoć priskače dečko iz sela koji Antoniju Mihaljević

i mene vodi do ulaza te ostaje s nama dok je istražujemo i crtamo. Uхватила nas je i noć pa po njega dolaze otac i susjed, zabrinuti gdje se zadržao. Objasnili smo tko smo i čime se bavimo te im ulili povjerenje tijekom razgovora i usput saznali za postojanje još nekih špiljskih objekata u blizini.

Jama na Kužnoj glavici otprije je poznata u selu Ridanima, petnaestak kilometara od Knina. Djeca su dolazila do ulaza dok su čuvala stoku, a oni hrabriji bi se po komadima drveća spuštali unutra u potrazi za vodom. Jedno od te djece danas je čovjek od 45 godina, koji me je odlučio odvesti do Kužne glavice, ulaza i predjela iz svoje mladosti. Hodamo uz Kozjak pored starih, oronulih kuća, pored bunara s vodom, a on se prisjeća gdje je vuk srušio kravu babe Jeke, gdje su *solila* i pojila za ovce, gdje je poljubio neku curu te kako se ovuda skrivao kad je pao razred

u školi i bojao se vratiti kući. Hodali smo gotovo sat vremena od izvora Kosovčice do predjela gdje smo tražili ulaz, pošto se ni on nije mogao odmah sjetiti točnog položaja. Dan se primicao kraju kad smo ga konačno pronašli. Nabacujem konop oko stabla i spuštam se na *francuza*. Riječ je o špilji s jamskim ulazom. Iznad nje je tanak nadsloj, pa u špiljskom prostoru visi, pored sigovine, korijenje dugo i po nekoliko metara. Dolje je i mali potok, a i manja kolonija šišmiša. Izlazim, uzimam koordinate i radujem se povratku u špilju koji će uslijediti nekoliko mjeseci poslije s Antonijom Mihaljević. Dolazimo s nekoliko metara špage, priborom za crtanje i fotografiranje i... špilja je duga 68 i duboka 15 metara, a perspektive za daljnje speleološko istraživanje nema. Antonija je prikupila nacрте i k tome s njima izradila prava umjetnička djela. E pa, nadajmo se da će ih biti još puno.

Kojna špilja and Jama na Kužnoj glavici

During the years I have collected informations about some speleological objects but it was never their turn to be explored. Occasionally some of them would be done along the way, but the real opportunity for the exploration of more of them are always the Speleologist exams.

People lack cave surveys and also the ideas of what to draw at all. Antula is seriously preparing herself for the exam, she lacks a couple of cave surveys and... there we are. Not to leave the story at: „We came, got into the hole, drew it and got out.», here is a couple of words on how Kojna špilja and Jama na Kužnoj glavici were explored. Kojna špilja is situated in the village Strmica, around 20 km from Knin in the direction of the Bosnian border, in the region of Komalići, on the slopes of the mountain Orlovice. The total length of the cave is 60, depth 8, and vertical difference 12 meters. Jama na Kužnoj glavici is known from before. It is situated in the village Ridani, around 15 km from Knin. It is 68 m long and 15 m deep.